

mel i sucre

PREMSA
CORONA

Obra Cultural Balear


SANT JOAN

Gener 1990, núm. 115



EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

- Notícies locals.
- L'Ull de Vidre.
- Desinformació?, per Joan Sastre.
- **L'Obra Cultural Balear. La necessària reforma**, per Andreu Bauçà.
- **11 milions de bufetades**, per Mateu Sastre.
- **Pluviometria**, per Miquel Pastor.
- **Projectes de remodelació del puig de Sant Nofre**, per UFABÉ
- **Toponímia Santjoanera: ses Veles**, per Francesc Canuto.
- **Nadalenca 89**, per Bàrbara Matas.
- **Trossos i Terrossos: El figó de Son Ciuró**, per W. i M. de la Santinnocència.
- **Mel i sucre, dolcet, dolcet**, per Joan Bauçà.
- **Agenda.**



MEL I SUCRE - Gener, núm. 115 - **28 de desembre, dia dels Sants Innocents**. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan

LOCAL SOCIAL: Casa de Cultura, carrer de Bellavista, 13.

CONSELL DE REDACCIÓ D'HONOR:

Karol Wojtila
Carolina de Mónaco
Gabriel Cañellas
Rolling Stones
Fidel Castro
Nelson Mandela
Jessica Lange

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

NOTA: S'adverteix als possibles lectors de MEL I SUCRE que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

Dipòsit legal: 49.1983

COBERTA: Previsió d'inundacions.
CONTRACOBERTA:

Imprès a: Informacions Llevant, S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28 Manacor.

es va saber als
SOCIS DE L'OCB
que
dia 26 de gener
hi haurà
assemblea general
a la Casa de Cultura

NOTÍCIES LOCALS

- Dia vuit de desembre va morir Guillem Gaià i Nicolau, mestre Masseno, a 87 anys. La seva mort ha significat la desaparició d'un santjoner singular. Va restar fidel tota la vida a les seves idees, la qual cosa li costà trenta anys de presó. *Meli Sucre* havia començat, feia temps, una sèrie de converses que, tot i haver quedat interrompudes sense remei, esperam que pròximament donin lloc a una petita publicació de gran interès.

- El 15 de desembre tengué lloc a Sant Joan l'elecció de la nova junta directiva de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca. Els elegits foren Carles Costa (revista *Sant Joan*), Gaspar Sabater (*Dijous d'Inca*), Maria Galmés (*Flor de Card* de Sant Llorenç), Jaume Cassesnoves (*Veü de Sólter*), Rafel Ferrer (*Perlas y Cuevas* de Manacor), Onofre Arbona (*Bona Pau* de Montuïri) i Gabriel Fiol (*Montaura* de Manacor).

El nou president anuncià la seva propera dimissió.

- Hem sentit a dir que uns inversionistes locals han tirat els papers a l'ajuntament per obrir una benzinera davant la cooperativa. El dia de la inauguració, dia 28, regalaran mil cinc-cents litres de wisky i la mula de l'amo de la caseta on s'han d'ubicar les modernes instal·lacions.

- Per altra banda, l'amo de la caseta s'ha decidit a sortir de la misèria i té previst posar-hi una menjadora (grúpia de luxe), en vista de l'èxit que han tengut les dels pobles veinats i de la fam que té l'amo.

- Telegrama urgent: «Alt índex de fadrins al carrer del Camp STOP Urgeixen mesures dràstiques STOP».

- L'ajuntament ha pres mesures gairebé definitives per pal·liar les males olors que emanen de la s'fquia del pou Nou. Cada matí una brigada municipal es passeja amb esprais ambientadors (sense fluorocarbonats) que deixen una exquisida flaire d'herbana. Passau-hi a comprovar-ho que s'ho paga.

- Aquesta notíCia hha st'at Sabbotejade Pper un viruss meligne (*Cucus siuthadanis*).



- Han robat el porc matancer de n'Antoni de la Botigueta. El noble animal va ser assassinat a poques passes de la seva llar. El crim va ser comès amb pedres grosses i una barra de ferro. Els dos col·legues del finit resultaren ferits, un d'ells de consideració i que l'endemà va ser sacrificat, Esperem que la sobrassada faci mal als lladres.

- Exit de la Bubòta Xafardera. Tot el poble rumrumeja sense descans. Els que se senten al·ludits han organitzat patrulles Caça-Bubotes que baten tot el terme a consciència per tal d'esbrinar-ne la identitat.

- Passades les vacances de Nadal començarà una nova edició del ja tradicional curs de català. Oportunament es comunicarà als interessats a millorar la seva ortografia els horaris i la data de començament de les classes.

- La carnisseria de cal Sabater Coix està per llogar. Els interessats han de fer veure l'amo.

- Tothom que tengui problemes per veure TV3 (i que no siguin prejudicis) i la vulgui veure correctament que giri l'antena cap a Sant Salvador i sintonitzi la freqüència 33.

- Enguany ha estat dolent per als esports de neu. L'estació d'esquí del 'Escaleta no s'ha pogut obrir per manca de neu. Així mateix, els responsables fan gestions per aconseguir-ne d'artificial a bon preu, o en

tot cas bolletes de forespan d'aquestes que es posen als betlems.

- Una cosa mai vista: ha sortit un bolet damunt la pedra del portal de l'església. Els entesos diuen que és degut als esquitxos d'aigua beneïda amb què l'han regat.

- A les passades matances de la Peña Moto-rista, el porc que havien de matar va fugir de quatre carrer Major per avall. Es va poder veure un alt càrrec d'aquesta entitat damunt una moto brusquera intentar barrar-li el pas.

- Dia 28 de desembre va comparèixer un OVNI (Objecte Volant No Identificat) damunt Sant Joan. Era gros, molt gros, lluent, mol lluent i feia bellumès de colors. Qui no ho hagi vist és que no ha mirat per amunt o que li manquen dioptries. Aquí en teniu la prova gràfica, per fer-la els reporters de Mel i Sucre hagueren d'exposar la pell i els alienígenes els volien dur a fer una volta per devers Andròmeda. No hi volgueren anar perquè no n'hi havia cap de rossa.

- A principis de desembre a Sant Joan es va recollir més d'una camionada de roba. Se suposa que aquest hivern els pobres aniran ben abrigats.

- Els propietaris de l'expositor de la Renault de baix de la vila volen construir una altra nau per exposar-hi tractors. Esperem que l'èxit acompanyi la iniciativa d'aquests santjoaners.

- Ca na Blanch ha obtingut el permís per instal·lar una administració oficial de travesses i apostes. Ara podem anar a segellar directament les nostres butlletes a la vila. Esperem que la sort ens afavoresqui.

- El music-bar 3 2 torna gran, creix a marxés forçades, ben prest passarà a ser el 6 4 i l'amo intentarà fer un 6 9 (va per bon camí).

- El darrer pensament filosòfic del nostre col·laborador Jota Be: «El poder pot molt però put més».

- Seguim oberts per rebre ofertes mil·lionàries per desvelar la identitat del/la dels/les responsable/s del Psicogabinet. Segons les ofertes futures es considerarà la possibilitat d'accedir a aquestes demandes o, fins i tot, segons la quantia, la cessió o venda.



- Els calbs de la vila tenen sort ja que ha sortit al mercat una nova pomada d'ou de moneia que els solucionarà definitivament el problema.

Esperem que l'apotecaria es faci responsable de la seva distribució.

- El nou regidor de Cultura s'ha estrenat en molts d'aspectes. A més de la nova cartera ministerial, diuen que amb la substanciosa paga de regidor vol instal·lar una casa de lloguer de transatlàntics. Per això es preveu ampliar el torrent d'Horta perquè tenguí sortida a la mar blava.

ANY NOU VIDA NOVA



A partir del gener ja podreu segellar les vostres primitives i travesses a la vila. Només caldrà anar a

CA NA BLANCH
c/ de Bellavista, 36 tel. 52 60 37

- Un dia, passejant pel camí de Son Baró, vàrem veure un sementer d'ametlers recentment sembrats en files més tortes que la pujada a Lluç. Posats en contacte amb l'expert, ens assabentà del perquè d'aquest nou sistema, anomenat Sistema Esquimal Nanook: la sembra segueix uns criteris racionals d'aprofitament del terreny, segons la fórmula matemàtica següent:

$$B = x \cdot + \uparrow (z \cdot 6) - 34.321$$

No creim que l'aplicació d'aquesta fórmula al camp mallorquí tenguí gaire èxit, més bé sospitam que els esquimals els han pres el pèl o que no tenen puta idea de què és un ametler.

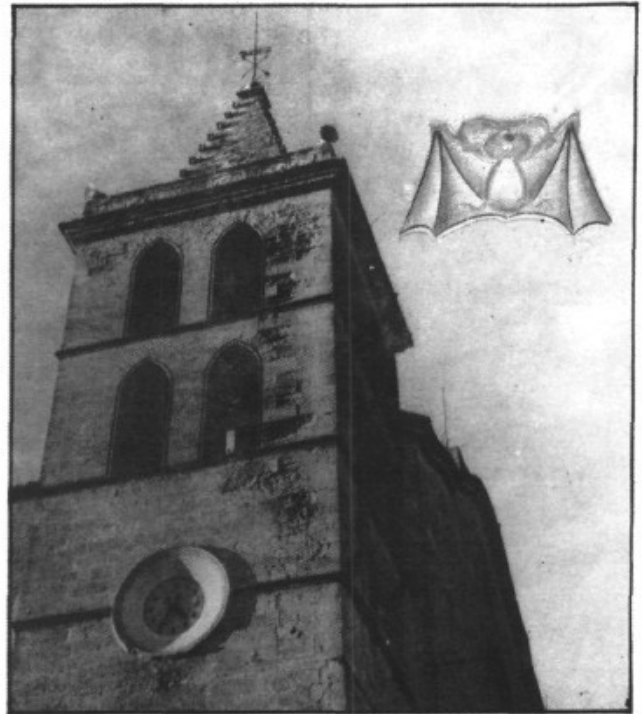
- L'Associació de la Tercera Edat ha decidit muntar una sala de ball amb llumets de colors a la tercera planta del seu futur edifici. Es preveu que en estar acabat els actuals balladors de saló ja hauran ingressat a l'associació.

- Han començat les classes de formació de futures voleibolistes. Els entrenaments tenen lloc a la plaça del Camp i l'assistència de jugadores és molt nombrosa. És de suposar que futur del voleibol a Sant Joan està assegurat.

- El grup Aires de Pagesia ha anat a Canàries a principis de desembre. S'han passejat per aquesta terra africana i han ballat i cantat com ells ho saben fer. Ja tornen ser per la vila.

- L'ajuntament ha rebut una subvenció d'un milió i mig de pessetes per escometre la reforma de l'arxiu municipal. Esperem que aquests doblers es gastin bé i aviat, la situació de l'arxiu municipal de Sant Joan requereix una ràpida solució.

- Es diu que la pròxima Sardina s'haurà de fer a fora poble a causa de les mides exagerades que tindrà. Els promotors no han trobat cap local amb prou capacitat per allotjar aquest monstre.



- Un reboll d'en Batman es passeja pels carrers de Sant Joan, diuen que roman al campanar de l'església. Després de dies i nits d'estar a l'aguait, els coratjuts fotògrafs d'aquesta revista pogueren realitzar aquesta instantània.

- La propietària del music-bar Tres-Dos ens ha fet sebre que facem sebre que la grafia correcta del nom de l'establiment és Tres-Dos, i no 3-2 ni 3 2 ni Tresdos ni tampoc III-II. De totes maneres, el servei lingüístic de Mel i Sucre recomanaria aquesta darrera solució.

- Èxit, massa, de la Bubota Xafardera. els components del consell de redacció consideren la possibilitat de contractar una assegurança a tot risc per fer front a les possibles agressions de qualque incontrolat/da.

- Es comunica als socis de l'OCB-Sant Joan que el proper 26 de gener hi haurà una assemblea general a les vuit del vespre a la Casa de Cultura.

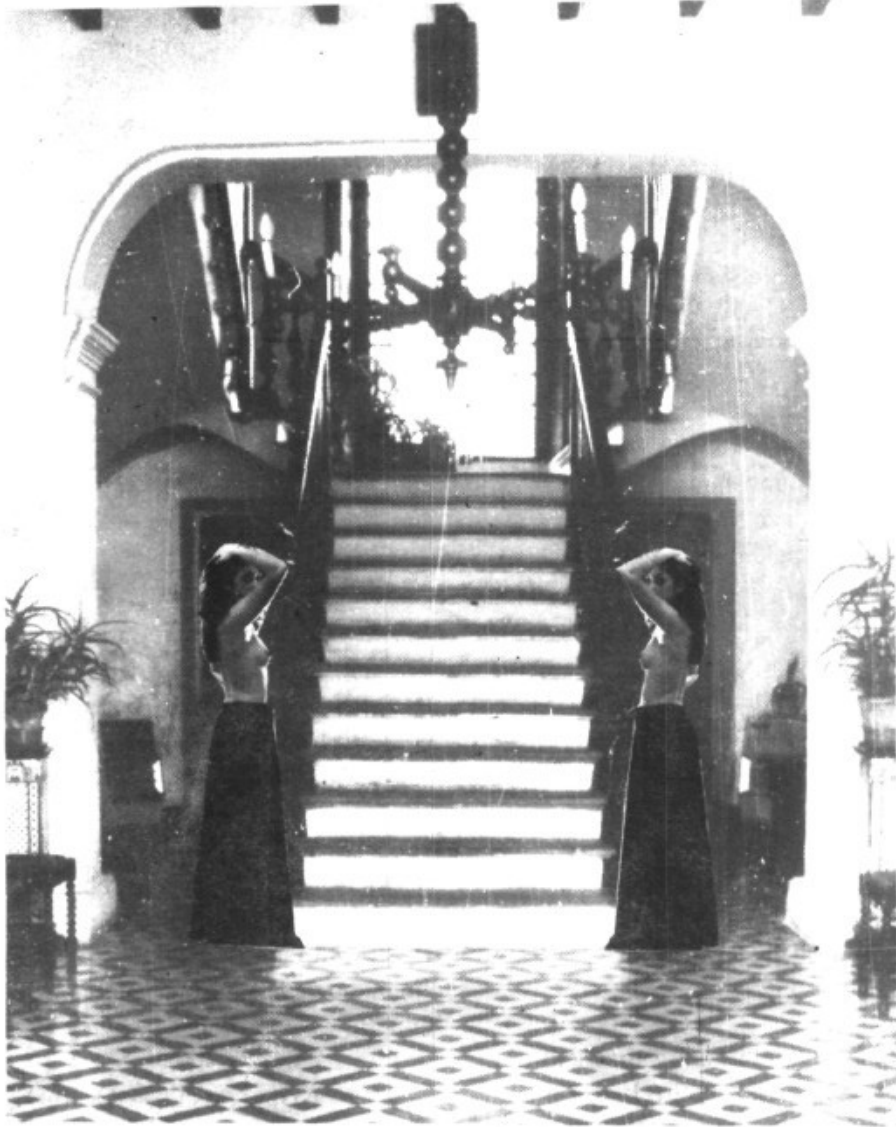
MOLTS D'ANYS



**BAR
CAN TRONCA**

c/ Palma, 1
Sant Joan

L'ULL DE VIDRE



Després de mesos de de criticar negativament, però d'una manera constructiva, les obres municipals, ha arribat l'hora de fer una crítica positiva al nostre ben amat ajuntament i, en concret, a la comissió d'Obres i Urbanisme.

La reforma de la casa consistorial, ja ho havíem dit, ens semblava que no estava acabada del tot. I efectivament no hi estava. Faltaven els detalls que, com tothom sap, són el que realment fa agradable i bella qualsevol obra.

I aquests detalls han arribat finalment a l'entrada de la casa de la vila en la forma de dues escultures que serviran de columnes per aguantar els arrambadors de l'escala. Les escultures tenen forma femenina i, de lluny, qualsevol no diria que siguin de pedra de Felanitx; i és que fan l'efecte de ser reals.

No ens queda més que donar l'enhorabona al nostre excel·lentíssim ajuntament, al regidor encarregat de les obres que amb tan bon criteri ha adoptat aquestes formes femenines per adornar l'entrada de la casa major de la vila i, per què no, a l'artista que amb tan bon gust ha sabut expressar els vents d'erotisme que envaïxen, sovint, la sala de plens municipals.

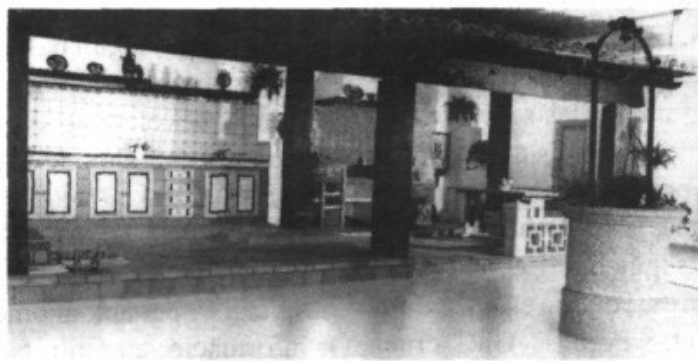
En el Centro de la Isla,
EL CENTRO DE
LA CONSTRUCCION.



CERAMICAR



Desde ahora, el Centro de la Construcción de Mallorca. Porque a nuestra ya conocida fábrica de ladrillos, tejas, baldosas de barro cocido, bovedillas, bosells, etc. hemos inaugurado 1.800 m2. de amplias y modernas instalaciones íntegramente dedicadas a la exposición, venta y almacén de elementos para la construcción.



Cerámicas, aislamientos, sanitarios, pavimentos,... todo de primera calidad y más a su alcance que nunca, para ofrecerle el mejor de los Servicios. Por completo.

Así es hoy CERAMICAR. Estamos a la entrada de Vilafranca. Entre a conocernos. Le vamos a sorprender.

CERAMICAR S.A.
MATERIALES PARA LA CONSTRUCCION

Ctra. Palma, Km. 38. Tels. 560154-560615 - 07250 VILAFRANCA

DESINFORMACIÓ ?



Els fets:

A una via ràpida, un cotxe a alta velocitat, en una brusca maniobra el xofer perd el control del vehicle, i després de recórrer una considerable distancia i endur-se'n per davant sis arbres, per acabar la seva carrera endimoniada, va a estampar-se contra un altre cotxe. El primer conductor resulta mort a l'acte, i el qui rep l'investida amb ferides de caracter molt greu.

Un típic accident de transit per excés de velocitat, però aquesta vegada no és un desconegut qui ha mort; el seu nom aconsegueix el miracle, i l'aparell informatiu de totes les emissores de ràdio i televisió de l'estat es fan ressò de la topada. Unitats mòvils, enviats especials, tothom acudeix al lloc dels fets, es fan programes i més programes elogiant el personatge mort, es fa un recompte de la seva biografia, de les seves gestes, alts càrrecs i responsables de trànsit i seguretat vial són entrevistats per locutors visiblement trasbalsats. Es fan tota classe de suposicions, quasi tothom dóna per segur que l'eminent esportista no té la culpa de res, i que ha estat víctima d'un "bollat" del volant. Però... Oh!! cruel realitat!!, ha estat el cotxe de 8 milions amb motor de 8 cilindres amb 4 vàlvules cadascun, el que ha investit l'altre (del qual, per cert, no se'n sap absolutament res, ni del cotxe ni del xofer).

N'hem berenat, dinat i sopat una setmana sencera, d'aquest accident; premsa ràdio i televisió ens han informat exhaustivament dels fets. I jo, insignificant ciutadà d'anar "a peu", identificant-me un poc amb l'altre protagonista de la tràgica aventura (encara ara un perfecte desconegut), me volten pel cap unes questions:

És possible que a aquest país la PREMSA SENSACIONALISTA aconsegueixi declarar públicament culpable un innocent?

És possible que un culpable famós esdevengui innocent?

Per què uns tant i uns altres tant poc?

Com poden lamentar públicament fets com aquest, i acte seguit passar espots publicitaris de les empreses automobilístiques, elogiant la potència i velocitat dels seus vehicles? (La seguretat, si l'anomenen, sempre és en segon terme)

D'aquests malentesos i desinformacions propiciats per autoanomenats professionals de la informació, en tenim també clars exemples a la premsa local illenca, a TOTS els camps de la informació.

J.S.

L'OBRA CULTURAL BALEAR. LA NECESSÀRIA NORMALITAT

A diferència de Catalunya, on el foment i la defensa de la llengua catalana al carrer té com a capdavanter el mateix govern autonòmic, aquí, al nostre país, les coses són totalment a l'inrevés. Aquí, aquest foment i aquesta defensa està en mans grups i associacions de caràcter privat, ja que el Govern Balear passa molt del tema. Per adonar-se d'aquesta realitat basta llegir els anuncis oficials que el govern fa a diaris i notareu que la immensa majoria d'aquests són en castellà.

És per això que el paper de les associacions privades adquireix un paper fonamental quant a la conservació i divulgació del coneixement del català entre tots els que aquí vivim. D'entre totes aquestes associacions tal vegada la que més destaca és l'Obra Cultural Balear. Destaca per la seva dimensió, la seva antiguitat i per les seves activitats, tal volta amb més ressò que les altres fan.

L'Obra Cultural Balear, a través del que ella mateixa anomena societats germanes, ha destinat part de les seves energies, durant els darrers tres anys i mig, a la posta en funcionament de diversos repetidors de ràdio i televisió a la serra d'Alfàbia. Aquests repetidors fan possible que a Mallorca tothom pugui veure TV3 o escoltar Catalunya Música o Ràdio Associació. Aquestes emissores de la Generalitat de Catalunya, juntament amb Ràdio 4 de Ràdio Nacional d'Espanya, l'Informatiu Balear de TVE-Balears i poca cosa més, són els únics mitjans de comunicació audiovisual que hi ha en aquestes illes, enfront de la resta de mitjans parlats i escrits que utilitzen el castellà únicament i exclusivament, i amb petites revistes de premsa forana que donen un poc de color al trist panorama, generalment als pobles petits.

El fet de donar prioritat, per part de l'OCB i mitjançant la societat Voltor, a la posta en funcionament de mitjans de comunicació en la nostra llengua, que trencassin el monopoli del castellà al nostre país, és per a mi la decisió més ben presa per l'entitat en aquests darrers anys. Aquesta decisió, que pot fer més per l'avanç de



l'ús del català que mil cursets plegats a les barrades, està quedant amb el temps com a bastant coixa. Dic coixa perquè una vegada passats els temps pioners i heroics de les primeres emissions, no s'ha sabut evolucionar i professionalitzar la tasca per donar un remei similar al que donen la resta de competidors. Les mancances de qualitat i de continuïtat són tan grosses que ni els més convençuts en el projecte poden deixar de queixar-se. Hi ha hagut, és just reconèixer-ho, un atemptat que ha obligat a esforços enormes, però és que l'abans de l'atemptat i el després passats més de mig any se semblen molt, i cal, per tant, solucionar-ho com més aviat millor.

Perquè posar en funcionament un mitjà de comunicació, malgrat es faci per altruisme i amor a l'art, com és el cas de TV3 a les illes, crea innegables obligacions. La primera obligació que té un promotor, i Voltor és una promotora, és la de garantir una continuïtat. A la majoria de les persones els problemes tècnics, humans, econòmics, així com els objectius finals normalitzadors de Voltor-TV3 li importen un rave. La immensa

majoria de la gent el que vol és veure regularment les sèries, les pel·lícules o els partits de futbol. I estan en el seu dret. Als oients de la RAC o de Catalunya Música els passa la mateixa cosa. Volen continuïtat, volen ser fidels a les seves emissores, cosa que de moment l'OCB no els garanteix.

La segona obligació d'un promotor de mitjans de comunicació és la d'oferir qualitat. És clar que no ens referim en aquest cas a la qualitat del producte, ja que no n'es el responsable, i sí a la qualitat en la recepció de les imatges i del so als aparells dels usuaris dels productes, dels quals l'OCB-Voltor n'es el responsable-promotor.

La tercera obligació d'un promotor, Voltor, que neix en el si d'una entitat amb associats, l'OCB, és la de la claredat. No es poden anar donant dades amb tanta facilitat als associats i als diaris sobre les postes en funcionament del Canal33, del Canal9-Televisió Valenciana, Catalunya Ràdio, etc., que després sistemàticament no s'acompleixen mai, problemes i pors polítiques a part. Tampoc no es pot tenir l'usuari pendent d'un ara et veig ara no, com succeeix a TV3 molts d'horabaixes, i d'un ara et puc sintonitzar i ara no, com passa freqüentment amb la RAC. Si hi ha avaries o es fan reformes, cal que els usuaris siguin informats adequadament. També cal que als telèfons de l'OCB hi hagi persones que pugin respondre amb fiabilitat a les preguntes de les persones interessades a saber si es veurà o no el partit del vespre. De moment les telefonistes de l'OCB

no saben, no contesten.

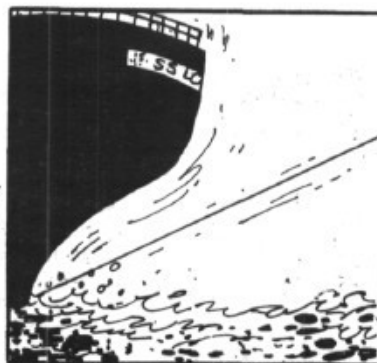
Aquesta crítica pot semblar dura als responsables de l'OCB-Voltor. també arriba a ser feixuc haver de contestar, després de més de tres anys de rodatge de TV3 a Mallorca, amb un "paciència", "són problemes polítics", "ja s'arreglarà", "TV3 es veu de regal", etc., quan al cafè algú demana noves als que estem més o menys aficats dins la delegació de l'OCB a Sant Joan. És més, crec que demanar i exigir que TV3 es vegi bé o que la RAC emeti sense interrupcions no és ser durs. És demanar la normalitat. Normalització i normalitat són paraules germanes. Es podrà aduir que els que fan possible que TV3 sigui a Mallorca ho fan gratuïtament. Poden replicar que escriure a *Mel i Sucre* o treballar per Voltor ningú no hi obliga. A nosaltres, ens poden criticar quan no sortim puntualment, quan hi sortim ningú no ens dóna cap medalla. A ells els hem de criticar quan no es veu, no se sent o es veu i se sent malament. Segur que quan es vegi i se senti sempre i bé ningú no els donarà cap medalla. Aquest és el preu, però cal que la normalitat i la normalització avancin ben juntes.

Andreu Bauçà

mister hyde Figueras



Copyright by Alfons Figueras



11 MILIONS DE BUFETADES



Reproducció de la carta que en Cela envià l'any 1938 al comissari general d'investigació i vigilància de Madrid, oferint els seus serveis per donar informació sobre l'actuació de "certs individus".



Als costats els autors del llibre sobre l'estada d'en Cela a Mallorca; enmig la dona i el fill de l'homenatjat; al davant els onze milions de bufetades en forma de llibre.

El Consell Insular de Mallorca, de la mà d'Alfonso Salgado, ha destinat onze milions del seu pressupost a l'edició d'un llibre sobre en Camilo José Cela i la seva estada a Mallorca.

És discutible que en Cela es meresqui aquest homenatge per part del Consell Insular (per part dels mallorquins); com també és discutible que el CIM concedesqui aquests onze milions per a l'edició d'un llibre superflu i, en canvi, no tenguí diners per destinar a, posem com exemple, l'Hospital de Nit.

¿Per què el CIM ha cregut convenient editar un llibre sobre en Cela? ¿Potser es pensen que Mallorca, els mallorquins, devem res a aquest senyor? En tot cas, l'únic mallorquí que pot deure alguna cosa a en Cela és en Pere Serra, l'amo de l'Última Hora, del Balears i d'Antena-3 Mallorca. I més bé seria favor per favor: tothom sap que en Pere Serra no concedeix cap favor si, prèviament, no li n'han concedit un. El qui, ben segur,

deu molt a en Cela és en Camilo José Cela Conde, el seu fill, enxufat a la Universitat de les Illes Balears per art i gràcia del seu honorabilíssim pare.

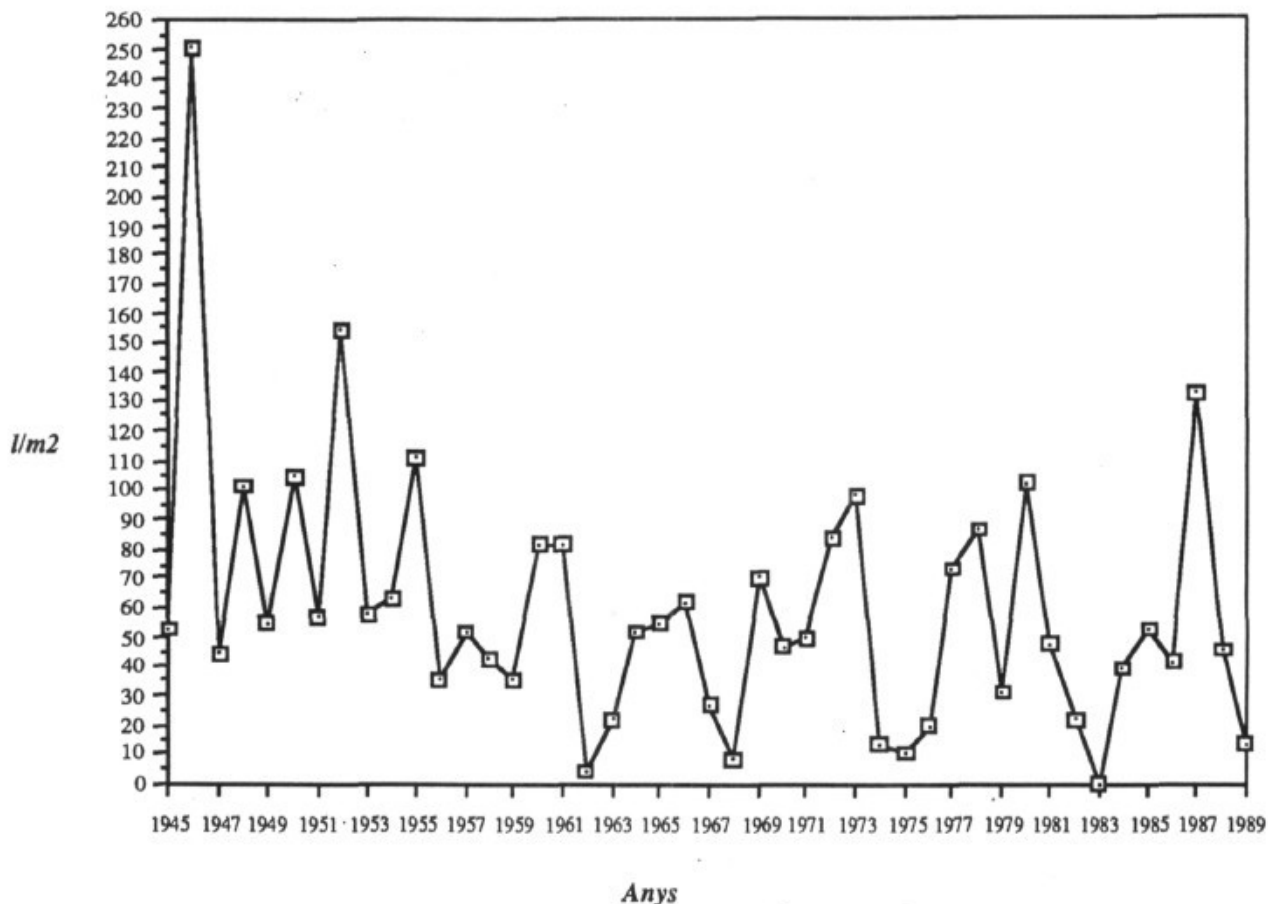
Onze milions per un llibre que no llegirà ningú, que es podrà a les prestatgeries de les biblioteques del CIM (com es podreixen els llibres de l'estil d'*El Rey y Mallorca*). Onze milions de bufetades als mallorquins que, en la seva gran majoria, no deven res al pallasso que és en Cela, el qual l'única cosa que ha fet a Mallorca ha estat, com tants d'altres, viure-hi i gaudir del bon clima d'aquesta terra i, de pas, enxufar el seu fill a la UIB.

Si en Cela vol llibres, que se'ls pagui ell; i si els qui comanden al CIM volen editar llibres estúpids, que els paguin ells de la seva butxaca, i que no vagin a ficar mà a la butxaca dels mallorquins.

M. Sastre

PLUVIOMETRIA

Litres durant el mes de gener del 1945 al 1989



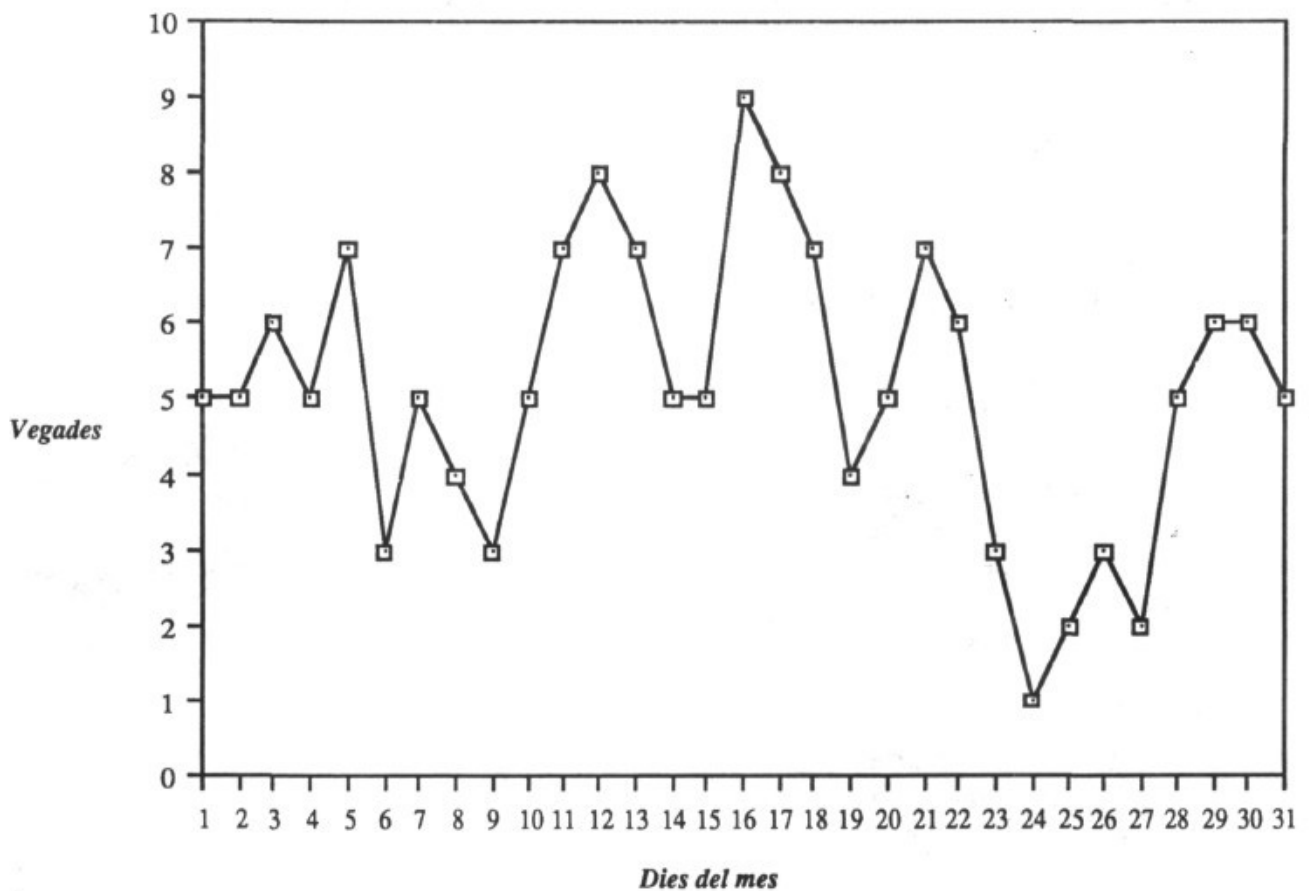
Nota: De 1945 a 1952 les dades mensuals corresponen a les observades per Antoni Sastre, les de 1953 a 1970 per l'apotecaria Gaià i les de 1971 a 1989 per Can Company. De l'any 1983 (que s'ha grafiat amb 0) no he trobat la dada.

Dades mensuals agrupades per grans intervals

Any que ha plogut menys al mes de gener: 1962 (3,8 l/m²)
 Any que ha plogut més al mes de gener: 1946 (250,3 l/m²)

| Mesos que ha plogut entre l/m² | Freqüència | Freq. acumulada | l/m² recollits | quantitat acumulada |
|--------------------------------|------------|-----------------|----------------|---------------------|
| 0 - 10 | 2 | 2 | 11,8 | 11,8 |
| 10,1 - 30 | 7 | 9 | 126,6 | 138,4 |
| 30,1 - 50 | 9 | 18 | 362 | 500,4 |
| 50,1 - 70 | 12 | 30 | 656,5 | 1.156,9 |
| 70,1 - 100 | 7 | 37 | 576,7 | 1.733,6 |
| > 100 | 7 | 44 | 965 | 2.689,6 |

Nombre de vegades que ha plogut el dia del mes de 1971 a 1989



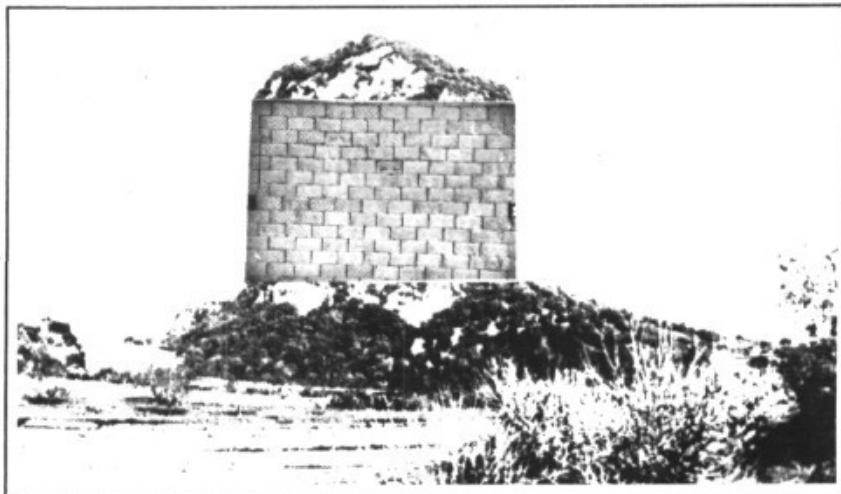
Nota: Mostra de l'any 1971 a 1989, excepte 1983 que no he trobat la dada

| Nombre de dies que ha plogut en el mes | Freqüència | % |
|--|------------|------|
| < 4 | 0 | |
| 4 - 6 | 4 | 22,2 |
| 7 - 9 | 6 | 33,3 |
| 10 - 12 | 4 | 22,2 |
| 13 - 15 | 2 | 11,1 |
| > 15 | 2 | 11,1 |

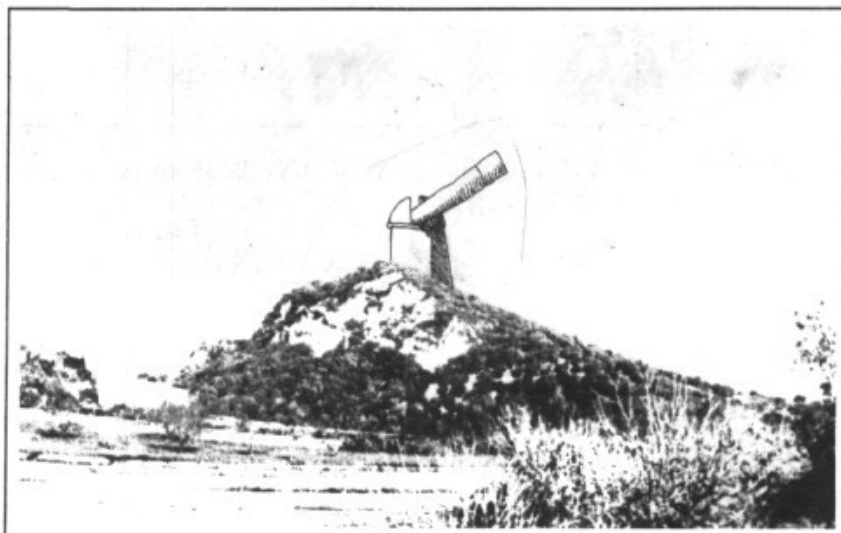
Miquel Pastor

PROJECTES DE REMODELACIÓ DEL PUIG DE SANT NOFRE

El GRUP UNIFICAT D'ALPINISTES DE LA VILA (GUAV) ha demanat l'autorització de l'ajuntament i del senyor de la Bastida per dur endavant un projecte de remodelació del puig de Sant Nofre. Es pretén xapar el puig més o menys per la meitat i afegir-li una paret de bloquets d'un centenar de metres d'alçada. D'aquesta manera, l'alçada del Bot dels Cans es veuria considerablement augmentada i els membres del GUAV podrien pegar els esclats més grossos.

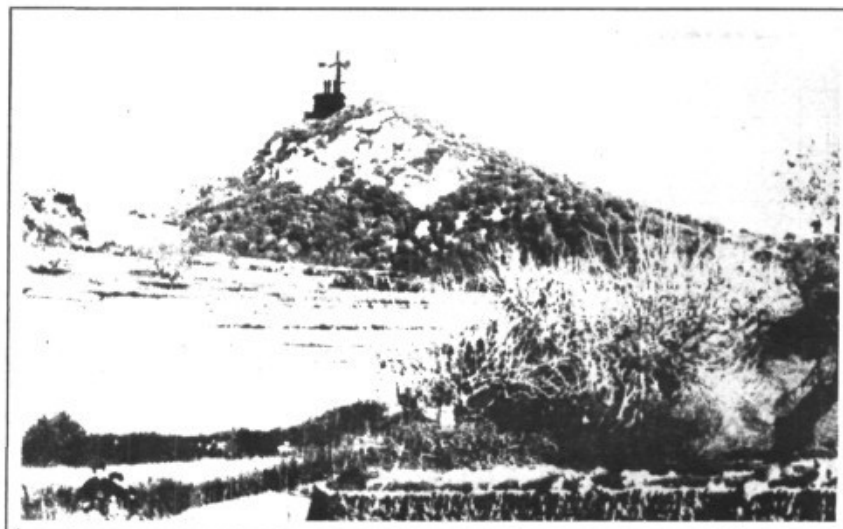


El GRUP ASTRONÒMIC SANTJOANER (GAS) també hi vol dir la seva i demana que s'instal·li un observatori astronòmic al capdamunt del puig, ja que les condicions de visibilitat en aquest indret són, possiblement, les més privilegiades del món. La lent principal del telescopi tendria 7'6 metres de diàmetre, o de radi o de distància focal, no ho arribarem a aclarir.



El GRUP ULTRA EÒLICA (GUE) vol demostrar que allà on hi hagi un bon molí que es retirin totes les Vandellòs, Ascós, Txernòbils o Harrisburgs. Amb un bon molí de vent dalt de Sant Nofre, han manifestat, el Murterar i Sant Joan de Déu sobren.

Una autoanomenada ESQUADRA DE FADRINS/ES IRREDUCTIBLES-Setena Assemblea (EFI-VII) han manifestat la intenció de construir una fortalesa dalt del puig,



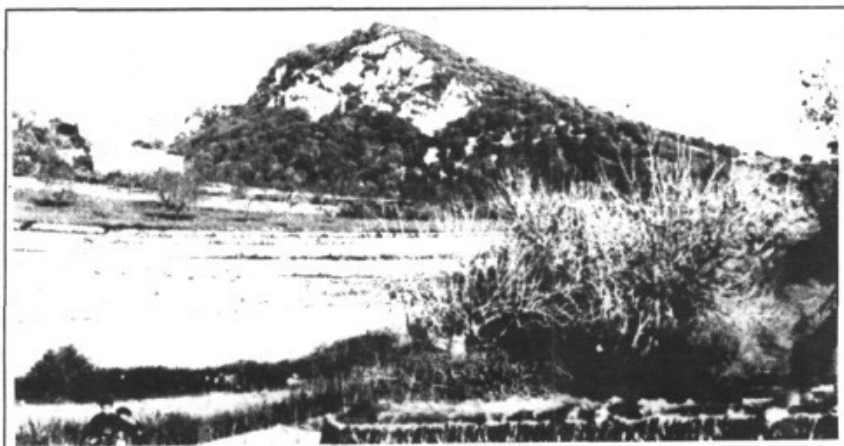
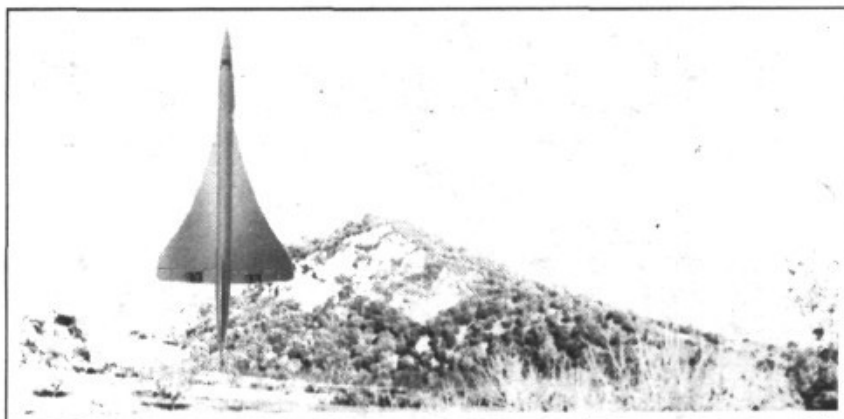
enrevoltada de fossat, i que no els emprenyin més amb propostes de noces i similars.

El RAMAT D'ENGINYERS AEROESPACIALS DE SANT JOAN (REASJ) ha decidit passar definitivament dels de la NASA i dels de l'Agència Espacial Europea i tirar pel dret. Ja han demanat una subvenció a la conselleria d'Indústria i la col·laboració del departament d'enginyeria de la UIB per dur endavant un projecte per enlairar cohets espacials des de Sant Nofre. El primer viatge es faria fins a Plutó i després ja ho veuríem, han declarat.

El GRUP D'ERMITANS RENOVADORS DE LES ESSÈNCIES (GERE) ha decidit que ja n'hi ha prou de lleugeresa i frivolitat entorn de Sant Nofre i ha proposat la reconstrucció de l'ermita. Hi enviarem determinades persones a fer oració un parell de mesos en l'any i així viurem més tranquils aquí baix, han declarat. Falta saber quins seran aquests desgraciats.

La MANCOMUNITAT DEL PLA ha tengut la idea del segle: s'ha acabat haver de posar tanta farola pels carrers i fer malbé el conjunt arquitectònic-artístic dels pobles. Un llum tot sol i oli. Una farolarra damunt del puig de Sant Nofre i hi hauria llum a més de mig terme. L'ajuntament veu amb bons ulls aquesta iniciativa; de fet les obres ja duen bon camí i només manca posar quatre cables.

**UNIÓ DE FOTÒGRAFS ARREPLEGATS
BAIX DE LES ESCOMBRARIES
(UFABÉ)**



MIPIER MANACOR

Alta Calidad a Bajo Precio

Su Hipermercado favorito

**LES DESEA UNAS FELICES NAVIDADES
Y UN PROSPERO AÑO NUEVO**

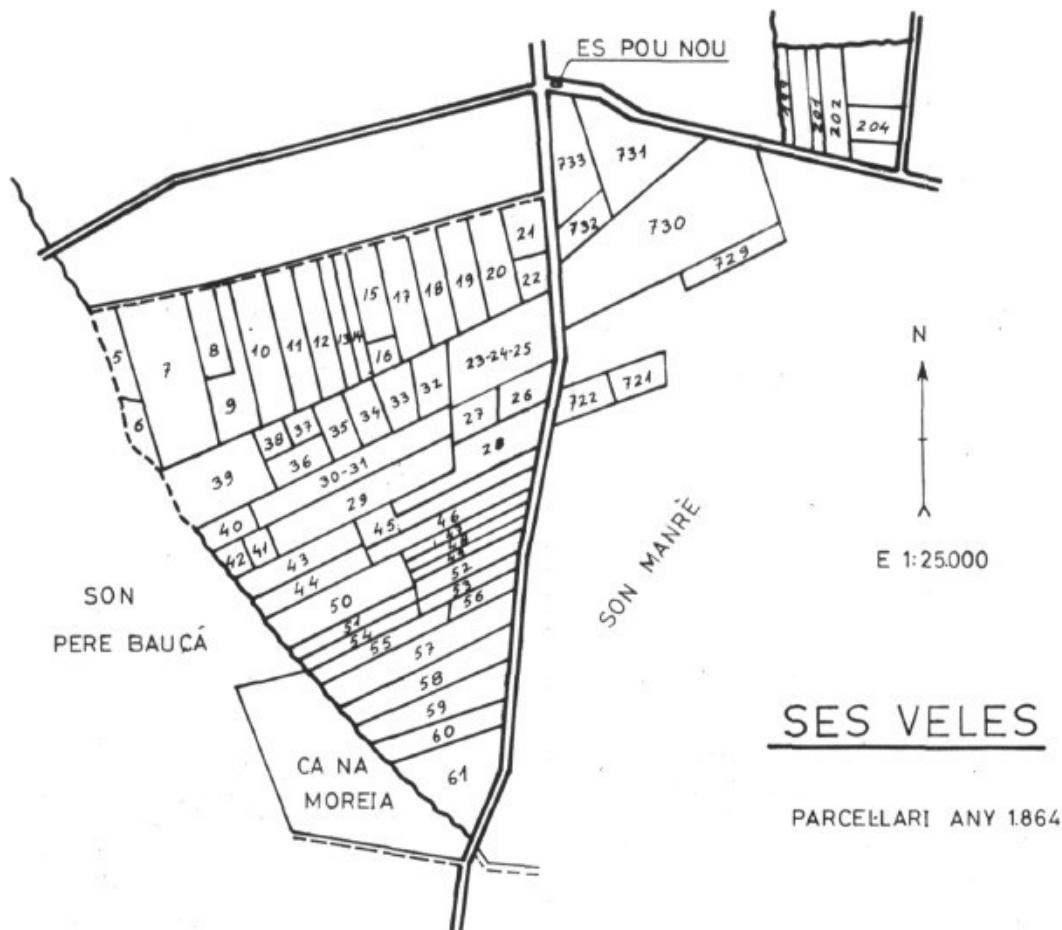


MOLTS ANYS I

BONES FESTES!!



TOPONÍMIA SANTJOANERA: SES VELES



Nom de lloc que descriu metafòricament una popularíssima partida de terra de la qual no cal parlar de la seva ubicació.

El significat de la vela, aplicat al món agrari, el *DCVB*¹ el defineix com: «Gaia o tros de terra, llarguer i d'angles desiguals».

Consultes efectuades a publicacions diverses de caire toponímic no registren aquest mot, i amb aquest sentit és ignorat per la *GEC*² i altres reculls lexicogràfics, eines bàsiques que cal consultar quan hom s'endinsa en aquestes qüestions toponímiques. L'absència d'aquest substantiu ens inclina a pensar en l'exclusivitat d'aquest en l'àmbit geogràfic de la nostra illa.

Particularment, creim que l'explicació que ens dóna el *DCVB* és incompleta; de tots és sabut que a fora vila hi ha nombrosos bocins de terra que fan gaia, són llarguers, tenen angles desiguals i no els anomenam vela o veles. La nostra conclusió després d'analitzar una sèrie de topònims recollits al nostre terme, altres que figuren al Mapa General de Mallorca de Josep Mascaró Pasarius,³ és que el nom de vela o veles va íntimament lligat a la presència de l'aigua

o més concretament a l'embassament de l'aigua als llocs esmentats, de tal manera que fins fa poques dècades hom ha hagut de construir síquies i albellonars per poder conrear aquests llocs. Malgrat això, anys de pluges intenses, com ha succeït al lloc que tractam, ha estat impossible realitzar-hi les tasques agrícoles.

Vegem a continuació alguns exemples d'aquest topònim recollits al nostre terme, deixant de banda el que encapçala el nostre article:

Sa Vela de Carrutxa

Sementer de la possessió de Carrutxa, a la vora del torrent que davalla de Son Fred i de Son Brondo; el seu pas per Son Gual fa que sigui popularment conegut per aquest darrer nom. Aquesta vela està subdividida en dues: Sa Vela de Baix i Sa Vela de Dalt.

Sa Veleta o Es Velets de Carrutxa

Com el seu nom indica, és d'extensió més petita i veïna de la vela anterior, a la vora del mateix torrent. Hi ha un albelló. Prop de Sa Veleta hi ha un topònim molt

conegut: Turó des Sebel-lins.

Sa Veleta de s'Alzina

És a la mateixa possessió de Carrutxa, a la part del Turó des sa Bassa, on hi havia el figueral vell, part damunt la carretera de Llorito. Antigament hi havia una alzina grossa vora la carretera que donà nom al sementer -la que hi ha ara és un reboll de la primitiva. L'informador⁴ ens digué que s'hi va fer una síquia per aturar les aigües de pluja que davallaven de la part alta i inundaven el sementer.

Sa Veleta de Son Gual

Està situada vora la carretera de Llorito i el camí de Ses Minoies. De cinc quartons d'extensió, està circumscrita per dues síquies i el camí de Ses Minoies. Va pertànyer a Son Gual fins l'any 1876 en què fou establida⁵ dita possessió i desfeta en noranta-quatre trossos per a seixanta-cinc compradors. Actualment és propietat d'en Miquel Cotonet.

Sa Veleta de Gossalba

Està situada a la carretera de Llorito, a la dreta, a la part oposada de Sa Vela de Son Gual. Està envoltada de les síquies per dos costats. És un establiment de Gossalba. El seu propietari és en Pep Pastor.

Ses Veles de s'Hostalet

Són un conjunt de tres sementers que pertanyien a la possessió de s'Hostalet. Tractats individualment, aquests tres sementers, situats baix de la carretera de Manacor, al camí de Cugulutx, són els següents

a) **Sa Vela des Polls:** de forma rectangular, pega per una banda a una síquia que corre juntament amb el camí de Cugulutx. Antigament, ran d'aquesta síquia hi havia nou o deu polls. La troballa d'aquest topònim ens recorda la presència d'aquests arbres, altre temps abundants al nostre terme.⁶

b) **Sa Vela:** és veïna de l'anterior i està devora la síquia de s'Hostalet, que corre cap a Hortella Vell, que aboca les aigües al torrent. Antigament hi havia una síquia que xapava el sementer en dos

i una altra síquia que la separava de Sa Vela des Polls. Avui en dia aquestes síquies han desaparegut i és un sol sementer.

c) **Sa Vela:** està situada a l'altra part del camí de Cugulutx, a la banda de Son Dixopta. És un sementer de forma rectangular i és veí del sementer de sa Sínia de Son Dixopta -separat per una síquia. Antigament estava circumscrit per dues síquies, avui desaparegudes. També hi havia un albelló al bell mig del sementer. L'informador⁷ ens assabentà de les dificultats per conrar en aquestes terres els anys plujosos, a causa de la quantitat d'aigua que s'hi embassava.

Sa Vela de Son Dixopta

És un sementer de la possessió de Son Dixopta, veí del sementer de sa Sínia. Està separat d'aquest pel camí de Cugulutx. Antigament hi havia una síquia al costat del sementer de s'Hostalet. Com els anteriors, els anys plujosos, s'embassava molt fàcilment.

Sa Veleta de Son Duran

És un sementer d'un quartó d'extensió de la possessió de Son Duran d'en Fiol. Està limitada pel torrent del Molí de s'Aigo i la carretera de Vilafranca, a la part oposada de l'hort de Son Pericàs.

Sa Vela des Pont Setrí

És un sementer de la possessió anomenada es Pont Setrí. Està situada devora el torrent d'Hortella. Segons l'informador,⁸ un tros del llit del torrent es va modificar i el sementer -Sa Vela- quedà a la banda de la possessió d'Hortella Nou. Tanmateix l'aigua, quan creix el torrent, torna a passar i recupera així el seu lloc primitiu. Posteriorment hem pogut verificar aquesta informació, consultant l'amillament de l'any 1864 a l'arxiu municipal, on efectivament el parcel·lari de Pere d'Alcàntara Penya assenyala la desviació d'aquest tros de torrent.

Sa Vela de Son Gil

És un establiment de Son Gil. Està situat a l'altra part de la carretera de Manacor, per devora el torrent d'Hortella



CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"

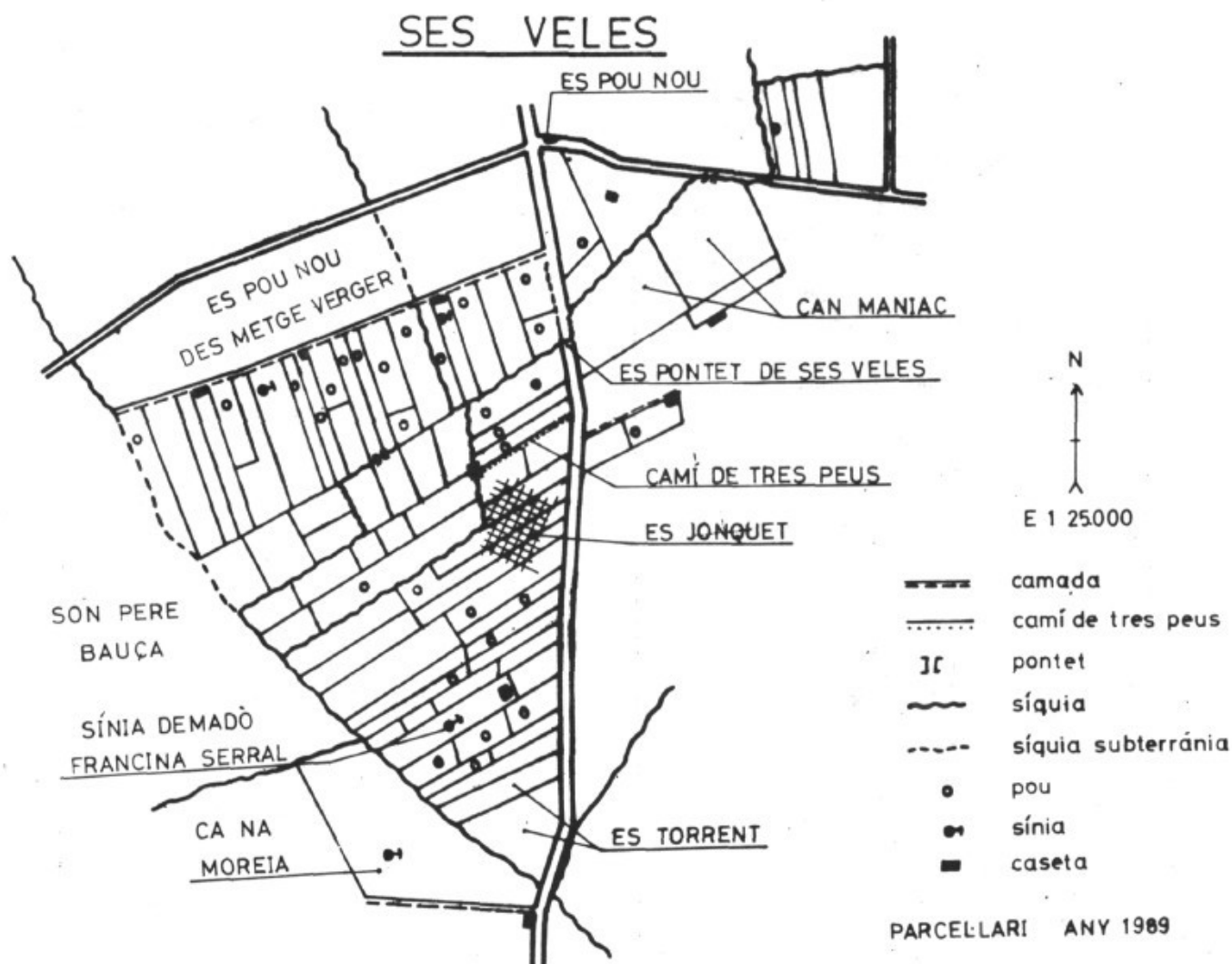
Agència
SANT JOAN

"SA BANCA"

C/ Mestre Mas, 11
Tel. 52 60 66
SANT JOAN



BANCA MARCH



o de Sa Penya. De nou quartons d'extensió, l'informador⁹ ens comunicà que aquesta zona era també coneguda com Es Pollar de Son Gil.

Sa Vela des Calderers

És un sementer de gran extensió que va pertànyer a la possessió des Calderers. Està situat entre Can Garí i Son Betlem. Avui desapareguda, totalment parcel·lada i de nombrosos propietaris que modificaren la síquia -també desapareguda- que evacuava les aigües d'aquest sementer cap al torrent del Molf de s'Aigo. Hem recollit també un altre topònim relacionat amb aquest vela: Es Pas de sa Vela, lloc o pas utilitzat per anar des Calderers a Son Burixó. Un altre topònim relacionat amb aquesta vela i que s'hi insereix a la perfecció en aquest conjunt de toponímic és Es Xaragall de Can Garí, regueró que abocava les aigües de pluja a Sa Vela.

És notòria i evident la presència de torrents, síquies -naturals o bé obrades- i albellons a la ubicació

d'aquests topònims, així com la seva forma física: quasi totes en forma de triangle o polígon irregular allargassat.

Vegem a continuació la descripció de la típica vela de la marjal poblada dedicada al cultiu de l'arròs: «Una vela, podria ser més o menys ampla, poc o molt llarga, però a tothora una unitat d'explotació exclusiva de l'Albufera. Una unitat d'un quartó o més preferentment inferior ubicada dins formes poligonals irregulars, per tal com aquestes depenien de l'endinsada del vef i del condicionament de la xarxa estructural dels camins, de l'entrada i sortida d'aigües».

La més antiga referència que en tenim d'aquests espais agrícoles la trobam al *Llibre del Repartiment de Mallorca. Còdex Llatino-Aràbic*, on a un treball¹¹ realitzat per Angel Poveda, tot analitzant la terminologia agrària del Repartiment, localitza un «campo de las velas en el reparto de los alfores de la ciudad».

Cal fer constar que el cultiu de l'arròs a Mallorca sota la dominació musulmana fou molt important. A un manuscrit d'abans del 1229 en què consta una llista de

productes mallorquins que arriben a les terres de Flandes hi figura l'arròs i Mallorques com l'únic país musulmà exportador.¹²

Sent la toponímia àrab molt descriptiva de l'entorn geogràfic, caldria esbrinar la denominació específica que tenia aquest espai agrícola en el món agrari musulmà, què és exactament el que ells anomenaven i els bans reials traduïren per vela?

Particularment, creim que la vela musulmana, probablement sigui la vela autèntica de la marjal poblada, dedicada al cultiu de l'arròs, i, per extensió, s'ha donat aquest apel·latiu als espais agrícoles on la presència de l'aigua embassada és habitual, sense que la seva forma física sigui un fet molt determinant.

Passem ja a la conegudíssima partida de terra anomenada Ses Veles, del nostre terme.

La seva ubicació, al sud de la vila, a un dels llocs més plans del terme, ha originat un altre topònim, al·lusiú a la manca de relleu: Es Pla de ses Veles.

La microtoponímia existent a la zona és la següent:

Can Balaguer

El veinatge amb la partida de terra anomenada Es Pou Nou o Es Pou Nou d'en Balaguer ha fet que aquest antropònim fluctuï sobre alguns bocins que són de clara localització dins Ses Veles. És el cas del bocí núm. 12, on les escriptures notariales registren Can Balaguer o Ses Veles.

Es Jonquet

És indicador de col·lectivitat, té una extensió d'unes dues quarterades, on es congriava aquest vegetal. Antigament aquesta extensió era prat, a causa de l'embassament de l'aigua.

No ens ha estat possible obtenir una mostra de jonquet, a causa de la sequera que hem patit, però segons descripcions recollides podem aventurar que es tracta de *Scirpus cornuus* f. *macrostachyus*.¹³

Es Pontet de ses Veles

És un pont subterrani que possibilita el pas de les aigües de la síquia que davalla del Pou des Prat. L'embós d'aquest pontet i de les síquies que limiten l'actual carretera de Vilafranca ha fet que els anys de pluges intenses s'hagi negat un bon tros de la carretera.

Es Camí de Tres Peus

És un camí que està a prop del pontet que hem tractat anteriorment. Els camins de tres peus són antigues vies de comunicació rural, l'amplària dels quals solia oscil·lar entre 90 i 120 cm, que més o menys són tres peus.

Aquest camí s'atura a la síquia i passa al bocí següent mitjançant un pontet que antigament era de pedra i ara és un tub de ciment prefabricat. L'amplària d'aquest pontet era la justa per permetre el pas d'un parell junyit.¹⁴

Un altre camí de tres peus, avui desaparegut i que no he pogut localitzar, anava de la síquia una vegada passat Es Pontet de ses Veles i mitjançant un altre pou de pedra

passava a la síquia -que aquí volta a l'esquerra- i tirava dret cap a Son Pere Bauçà.

Can Maniac

Nom donat al bocí núm. 730, de 10 quartons i 5 destres d'extensió. Ens trobam davant un preciós topònim compost per l'adjectiu arcaic, maniac: maniàtic, que té manies. El DCVB¹⁵ el registra, així com la forma femenina maniaga, i la cançó següent, que transcrivim a continuació:

El rei d'Espanya ha sabut
que vós éreu maniaga
veniu d'aquella nissaga
casta de mona pelut.

Es Torrent o Es Torrentet

D'aquesta manera són anomenats els bocins núm. 60 i 61 del plànol. Pertanyen a Ses Veles, però la proximitat del torrent els fa perdre els noms, cosa que per altra banda és molt corrent en toponímia, on sovintegen els exemples de canvis o de manlleus per influència del veí.

Sa Sínia de Madò Francina Serral

Restes d'una antiga sínia ubicada al núm. 57 del plànol. Només en queda el coll. Aquesta sínia consta a l'amillament de l'any 1864, així com la caseta avui enderrocada i que es visible des de la carretera. també consta que hi havia tres figueres, de les quals hem localitzat dos rebolls, un devora la sínia i l'altre devora la caseta. El seu propietari, el 1864, era Jacinto Bou -Miquelino- i tenia una casa al carrer d'en Baró, núm. 11 (avui carrer de l'Ermità).

Pel que respecta a la documentació històrica trobam Ses Veles al cadastre de l'any 1665¹⁶ i els seus propietaris eren els següents:

- Joan Antich, terra a les veles.
- Viuda de Joan Bou, tres quartons a les veles.
- Viuda de Pere Mayol, dues quarterades a les veles.

El cadastre de l'any 1792¹⁷ fa referència a unes Veles Baixes. Suposam que són les mateixes que avui tractam.

L'amillament de l'any 1864¹⁸ registra els propietaris, així com l'extensió dels bocins:

- I-721. Antoni Bauçà -Des Sol- 96 destres.
- I-33. Antònia Bauçà -vda. Toniona- 1 quartó i 12 destres.
- I-16. Catalina Bauçà -Castanyera- 57 destres.
- I-41. Francesc Bauçà -Rosa- 51 destres.
- I-42. Francesc Bauçà -Rosa- 47 destres.
- I-20. Guillem Bauçà -Ros- 1 quartó 87 destres.
- I-17. Gabriel Bauçà -Beina Menor- 1 quartó 50 destres.
- I-37. Guillem Bauçà -Fraró- 51 destres.
- I-39. Joan Bauçà -Monjo- 3 quartons 22 destres.
- I-14. Joan Bauçà -Rosa- 1 quartó 3 destres.
- I-58. Llorenç Bauçà -Marquès- 2 quartons 74 destres.

- I-26. Llorenç Bauçà -Morei- 96 destres.
 I-47. Miquel Bauçà -Cai- 61 destres.
 I-6. Margalida Bauçà -vda. Servera- 99 destres.
 I-51. Pere Josep Bauçà -Pubil- 91 destres.
 I-53. Pere Josep Bauçà -Pubil- 82 destres.
 I-25. Jaume Barceló -Caminer- 90 destres.
 I-10. Joan Barceló -Toni Andreu- 1 quartó 99 destres.
 I-729. Joan Barceló -Pagès- 98 destres.
 I-12. Miquel Bonet -Saig- 1 quartó 96 destres.
 I-48. Apol·lònia Bou -Papa- 60 destres.
 I-57. Jacinto Bou -Miquelino- 2 quartons 99 destres.
 I-35. Monserrada Bou -Boveta- 1 quartó 21 destres.
 I-19. Pere Bou -Pago- 1 quartó 87 destres.
 I-56. Pere Bou -Pago- 1 quartó 1 destre.
 I-18. Hereus d' Arnau Company -Mena- 1 quartó 78 destres.
 I-30. Bernadí Company -Garaví- 1 quartó 46 destres.
 I-23. Martí Company -De Son Gil- 1 quartó 75 destres.
 I-730. Miquel Company -Barber- 2 quarterades 2 quartons 5 destres.
 I-199. Amador Font -Perusa- 37 destres.
 I-59. Antoni Font -Perusa- 1 quartó 96 destres.
 I-32. Mateu Font -Perusa- 99 destres.
 I-11. Joan Ferrer -De na Roja- 1 quartó 10 destres.
 I-52. Esteve Ginart -De Son Duran- 92 destres.
 I-29. Bernadí Gual -De Son Pericàs- 3 quartons 5 destres.
 I-34. Joan Gaià -Foc Major- 1 quartó.
 I-7. Rafel Gaià -De Gossalba- (il·legible).
 I-9. Rafel Gaià -Cases Altes- 2 quartons 88 destres.
 I-204. Rafel Galmés -Mussol- 1 quartó 3 destres.
 I-27. Antoni Jaume -Jordà- 97 destres.
 I-46. Andreu Jaume -Escolà- 1 quartó 47 destres.
 I-49. Andreu Jaume -Escolà- 63 destres.
 I-15. Joan Munar -Martí Menor- 1 quartó 42 destres.
 I-8. Gabriel Mas -Beló- 1 quartó 38 destres.
 I-21. Miquel Mas -Massurlo- 1 quartó 10 destres.
 I-201. Magdalena Mas -Marió des Barracar- 38 destres.
 I-721. Guillem Mates -Burixó- 3 quartons 62 destres.
 I-732. Joan Mates -Datiler- 93 destres.
 I-24. Hereus de Jaume Mates -Vegili- 91 destres.

- I-733. Joan Mates -d'Antoni- 2 quartons 44 destres.
 I-40. Miquel Mates i Company 96 destres.
 I-45. Guillem Malloll -Rosa- 1 quartó 65 destres.
 I-43. Pere Antoni Malloll -Xondo- 1 quartó 76 destres.
 I-22. Bartomeu Mestre -De Son Rabassa- 88 destres.
 I-722. Guillem Mestre -De Son Rabassa- 1 quartó 6 destres.
 I-36. Joana Maria Monserrat -De Lluçmajor- 92 destres.
 I-54. Francesc Nicolau -Parrec- 81 destres.
 I-50. Gabriel Ribot -De Petra- 1 quartó 89 destres.
 I-5. Rafel Salom -Falet- 98 destres.
 I-13. Bartomeu Salvà -Polit- 95 destres.
 I-202. Rafel Riutort -De Petra- 2 quartons 3 destres.

Si pegam una ullada al plànol veurem que la presència de l'aigua en aquestes terres ha condicionat, des de sempre, el pagès santjoaner. La nombrosa existència de síquies -moltes de les quals avui són subterrànies- paredades de pedra o, més modernament, de marès, la construcció d'albellons¹⁹ per al drenatge de les aigües, és un fet que demostra la caparrudesa i l'instint ferotge de posseir i millorar unes terres -vertaders aiguamolls- que la majoria d'anys ni tan sols es podien llaurar. Un dels informadors²⁰ ens digué que en deu anys només hi pogué fer tres anyades.

La manca d'arbres constata el que hem dit anteriorment. La seva presència es redueix a alguna vella perera o peroter, fidels guardians dels pouets de greixina.

La clàssica vegetació de torrents i síquies hi és present: jonqueres -al bocí núm. 40, hi localitzarem un bell exemplar devora la síquia i tres o quatre més ran del torrent, al bocí núm. 58-, paradella, jonça, peu de crist, sangunyol -assolia l'altària del blat-, fenàs i altres.

Els sistemes d'extracció d'aigua es limiten a l'existència de tres sínies²¹ -avui abandonades- i a nombrosos pouets, la majoria dels anomenats dels de greixina -no procedents de vena, sinó de la filtració de les pluges-, generalment d'una vintena de pams de fons, amb els quals es feien petits horts per al consum domèstic. Aquests pouets paredats, amb el coll ran del terrer i coronat per les pedres més grosses i planes, són generalment de forma radial, si bé se'n troben alguns de forma el·lipsoidal. Avui en dia estan ja en desús, tenien el nivell d'aigua devers un metre de la superfície quan realitzarem l'inspecció ocular a la tardor de 1989.

Francesc Canuto i Bauçà

NOTES

1. *Diccionari Català-Valencià-Balear*, s.v. Vela.

2. *Gran Enciclopèdia Catalana*, s.v. Vela.

3. Al *Mapa General de Mallorca*, de Josep Mascaró Pasarius, es troben nombrosos exemples de Vela als termes d'Algaida, Andratx, Campanet, Capdepera, Inca, Llubí, Palma, Porreres, Vilafranca, etc. Normalment estan ubicades vora torrents, síquies o prats.

tanmateix, per arribar a conclusions definitives és necessari efectuar un treball de camp i localitzar-ne la ubicació exacta.

4. Comunicació oral de Francesc Company -Mena-

5. Vicens Maria Rosselló Verger. "Canvis de propietat i parcel·lacions al camp mallorquí", a *Randa*, núm. 12, pàg. 46.

6. Molt utilitzats altre temps per fer bigues i llenyams, per a teulades de cases i casetes. La importància econòmica d'aquests arbres ha quedat reflectida a l'amillament de l'any 1864, on cada propietari del terme declarava la seva riquesa tant urbana com agropecuària. Seria interessant investigar la quantitat d'aquests arbres, així com la seva ubicació al nostre terme.

7. Comunicació oral de Gabriel Florit -de Son Castanyer.

8. Comunicació oral d'Arnau Torres, d'Hortella Nou i Damiana Garcies des Pont Sefrí.

9. Comunicació oral de Joan Bauçà -Pubil.

10. Damià Duran Jaume, "Producció i crisi arrossera de Sa Pobla i Muro", a *Treballs de Geografia*, Palma 1978.

11. Angel Poveda Sánchez, "Introducción al estudio de la toponimia árabe-musulmana de Mayurqa según la documentación de los archivos de la Ciudad de Mallorca (1232-1276)", a *Awraq*, 1980.

12. Miquel Barceló, *Alguns problemes d'història agrària mallorquina, suggerits pel text d'Al-Zuhri*. Apèndix 2. Col·lecció Quaderns de Ca la Gran Cristiana, núm. 2, 1984.

13. Gabriel Bonafé, *Flora de Mallorca*. Volum I, pàg. 233.

14. Comunicació oral de Guillem Mates -Puig.

15. *Diccionari català-valencià-balear*, s.v. Maniac.

16. Arxiu Municipal de Sant Joan. Cadastre de l'any 1665.

17. Id. Cadastre de l'any 1792.

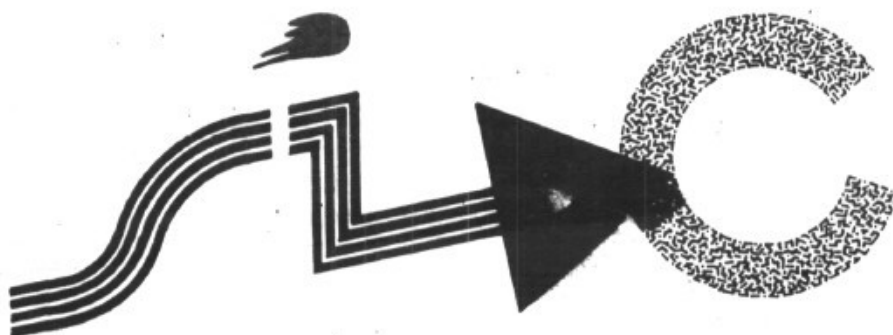
18. Id. Amillament de l'any 1864.

19. Albellonar, tècnica utilitzada per al drenatge dels sementers. Consistia a obrir una síquia de cinc o sis pams de fondària per tres o quatre pams d'amplària. Es paredava a l'altària d'un pam i mig i es tapava amb pedres planes; a continuació s'omplia amb una capa de dos o tres pams de macs petits i, damunt, una capa de palla d'ordi, que evitava que, en tapar, la terra hi entràs.

Aquest albelló es dirigia cap a les síquies i torrents veïns, de tal manera que existia una xarxa estructural que evacuava les aigües de pluja; però, darrerament, la brutor de síquies i torrents i la pèrdua de molts d'aquests albellons, a causa de les arades dels tractors -per a la construcció d'aquests albellons es tenia prou compte que la profunditat de l'arada de tracció animal no l'espenyàs- han minvat la capacitat d'evacuació de l'aigua d'aquests llocs.

20. Comunicació oral de Joan Alzamora -Arnavet.

21. Hem localitzat tres sínies: l'anteriorment tractada de madò Francina Serral, la del sen Mateu de Son Garrover i la d'en Joan Mena. Ens han parlat d'una altra que tenia en Pep Baró, avui desapareguda. Probablement n'hi havia moltes més.



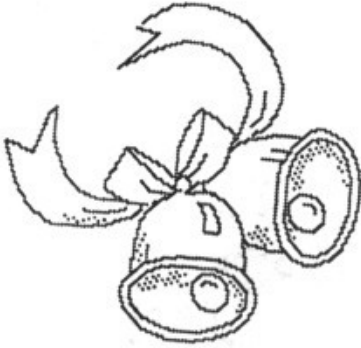
Servei d'Informació i Atenció al Ciutadà

GOVERN BALEAR

CONSELLERIA ADJUNTA A LA PRESIDÈNCIA

NADALENCA 89

Dins la humitat d'una cova
vos varen agombolar,
entre raigs de llum divina
posada hi feren allà.



Dins els braços Santa Mare
vos cantà el vou-vori-vou
i l'alè suau vos empara,
al lluny se sent un renou.

És de la pluja i el vent
i el càntic d'aquells pastors
que us porten els seus amors
i a dins el sarró un present:

un pot de mel i brossat
pel minyó fill de Maria,
ells esclaten d'alegria
perquè el nin Jesús és nat.

**BONES FESTES I
VENTURÓS ANY NOU**

Bàrbara Matas Sastre

**CADA FAÇANA,
UNA CARA ALEGRE.**

**PLA DE
MILLORAMENT
DE FAÇANES.**

CADA FAÇANA, UNA CARA ALEGRE

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

The advertisement features a large, stylized illustration of a clown's face with a wide, joyful expression. The clown is wearing a checkered hat and a checkered shirt. The background is dark with some light spots. In the top right corner, the text 'CADA FAÇANA, UNA CARA ALEGRE.' is written in a bold, sans-serif font. In the bottom right corner, there is a small logo consisting of a house shape with a smiling face inside, and the text 'PLA DE MILLORAMENT DE FAÇANES.' above it. Below the logo, the text 'CADA FAÇANA, UNA CARA ALEGRE' is repeated in a smaller font. At the very bottom of the advertisement, there are two lines of text: 'CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS GOVERN BALEAR' on the left and right.

TROSSOS

EL FIGÓ

Son Ciuró és una antiquíssima possessió que no s'ha sabut mai gaire bé on és ubicada. Uns diuen que vora Consolació, d'altres que per devers el Camp i encara n'hi ha que diuen que és al camí de Son Baró, dins un dels pinars que limiten amb el camí; d'altres, però, prefereixen situar-la a fora poble.

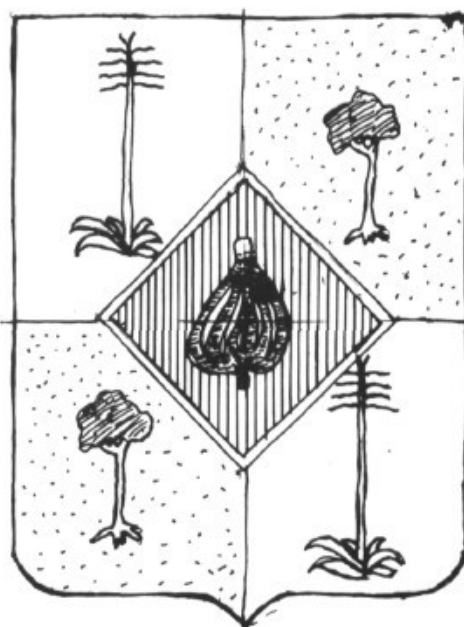
Nosaltres hem tingut l'oportunitat de visitar aquesta bella i oculta -sobretot als ulls de l'esperit- possessió. Hem pogut admirar-nos davant la magnificència de què gaudeixen les cases, ens hem esplaiat amb les amagades cambres -ornades amb cortinatges de porpra i llits amb cobrecels- i hem pogut observar l'escut que campeja damunt la porta d'entrada, ja que per això, i no per altra cosa, hi hem anat.

L'escut representat -esculpit en pedra, però també cromat de vius colors- és el de la família de la Santinnocència, famosa per l'amor dels seus membre envers la folgança i la vida dolça. L'escut és escartellé, o quarterat, amb una losange enmig on hi ha representada una figa natural amb un degotís de mel en camp vermell; als quarters, o quartons, dretre superior i sinistre inferior s'hi representen dues esponeroses donardes florides naturals en camp de plata; als quartons, o quarters, sinistre superior i dretre inferior s'hi representen dos elegants pins vers en camp d'or. No ens ha estat possible trobar una sola reproducció d'aquest preciós escut en cap dels armorials que hem consultat.

Passem ara a ressenyar alguns dels membres de la família de la Santinnocència que més s'han distingit en el terreny de les arts amatòries.

Dona Clara de la Santinnocència i Montdevenus, sempre galana i generosa, es distingí valerosament en el camp de batalla carnal, que no carnissera, defensant sempre, amb la seva sola presència, la causa de l'amor passional i sens mesura. D'ella són aquests encantadors versets:

Dos casats per dar-se pler
usen de mascle i femella.
Digué lo marit a ella
estant al dolç pas postrer:



"Oh, si açò pogués esser,
i sempre pogués durar
tant quan trigaria anar
un caragol a Madrid!"
Respongué ella: "Ai, marit!
Anar? Anar i tornar!"

O també aquella cançoneta popular:

"Ai! Miquel, així no ho podràs fer
Ai! Miquel, així no ho podràs
Ai! Miquel, així no ho
Ai! Miquel, així no
Ai! Miquel, així!!!!!"

Don Joan de la Santinnocència i Grancarall, poeta, erudit, doctor en teologia i hàbil discurser durant les llargues vetllades d'hivern a les cambres de Son Ciuró, mantingué una curiosa i censurable correspondència amb un rector valencià que exercia la seva feina a Vallfogona (d'ell és un conegut sonet que acaba amb aquests èpics versos:

"Mon cor, sens llibertat, de dol se tiny,
i unes llàgrimes llança com lo puny
si no vols dar-me un consonant en "ony")

DE SON CIURÓ

I TERROSSOS

Les missives d'aquests dos savis apartats de la vida urbana -que no mundana- encara esperen la recopilació i posterior edició crítica (preneu-ne nota, editors). Ben possiblement serien un èxit de vendes. I com a prova, aquest meravellós sonet, en el qual es comparen les proeces d'insignes navegants amb la més alta proeça que suposa el desflocament de dona Flora:

"Ara amb lo títol, gran Colon, te ufanes
de triomfador del mar, amb veles plenes;
i lo primer que el món cenyí et nomenes,
cèlebre Cano, amb forces més que humanes;

i tu, atrevit i insigne Magallanes,
t'alabes que el valor de tes antenes
rompé d'aquell estret fortes cadenes
a qui ton blasó i aquest nom encomanes;

o fins a les esteles cristalines
del teu, famós Vespuci, el crit entones;
que jo els diré navegacions comunes

si, d'aquell mar de perfeccions divines
de Flora, venç les argentades ones
i pas lo estret, rompent arena i runes.

Dona Anna de la Santinnocència i Lamame-
lla, feel seguidora de les arts de Safo i, com
aquesta, exquisida poetesa, deixà un ampli reper-
tori -amb il·lustracions i consells pràctics- de les
arts amatòries, des del classicisme més estricte fins
al barroquisme més exhuberant, en el seu llibre
*Repertori amatori. Les mil-i-una posicions dels
cossos en l'amor.*

Don Nicolau de la Santinnocència i Ougros,
famós pederastre i gran coneixedor de tot el que fa
referència a les nímfules -altrament dites *lolites*-,
deixà constància del seu art en la memòria popular
a través de les gloses. En tenim un exemple en
aquesta escandalosa glosa artanenca:

"Sa meva eina n'és daurada
com joiell de perla fina;
al punt de veure una nina
tac-tac, ja l'ha barrinada."

o aquestes altres (la primera de les quals, per cert,
podria haver servit d'encapçalament a aquest bri-
llant article que vessa erudició i saviesa pels quatre
cantons):

"Quan te vaig veure venir
per aquell camp de terrossos,
es pardal se'm va fer trossos
per sortir-te a camf."

"Tothom diu a na Caneta:
en Colauet te convé;
amb sa piparra que té
podràs boixar esquena dreta".

i aquesta última glosa -feta, segons diuen, pel
propi Nicolau de la Santinnocència- on es veu
clarament fins on pot arribar la luxúria:

"S'altre dia un xot mardà
per un prat anava fuit
i d'ovelles se'n passà
quatre-centes vint-i-vuit.
Però amb un cop de descuit
tres en va pegar an es ca
i es pastor se'n va salvar
per trobar un ullastre buit;
i encara la hi va mamar".

Finalment, la veu popular conta com a certa
aquesta sucosa anècdota protagonitzada per don
Nicolau, on es veu clarament que, encara que la
temptació fos forta, don Nicolau sabia aturar el
carro quan pertocava. La tavernera, ja madureta,
d'un hostel de pas volia forçar, més de mig nua, la
gola luxuriosa de l'honorable cavaller. Aquest,
havent sopat de xot regat amb abundant vi i sense
ganes de respondre a les incitacions de la taverne-
ra, ja completament nua, li digué:

- Senyora, us refredareu!

*Wilhem i Mathew de la Santinnocència i
d'Ovstrovski-Hasburg, darrers descendents en
línia ambigua d'aquesta rellevant família.*

MEL I SUCRE, DOLCET DOLCET

■ Tots els polítics del nostre poble que en qualche moment del seu mandat han tengut l'oportunitat de rebre alguna propina relacionada amb obres i construccions s'han empenedit. Han decidit reinvertir-les amb una depuradora que elimini les meravelloses olors que hi ha per la part baixa de la vila. El problema, però, ha sorgit quan alguns d'ells, no disposant de líquid al compte corrent per haver gastat els doblers, s'han vist obligats a demanar crèdits a les sucursals de les entitats bancàries locals per aportar la seva part pertinent. Tot queda, doncs, en mans dels bancaris i del refredament de l'economia, per allò dels crèdits escassos i cars.

■ El nostre excel.lentíssim Ajuntament ja ha trobat una destinació òptima per a l'excorxador municipal. Fins i tot sembla que en podrà treure més benefici econòmic. Però, no penseu que la seva activitat primera, és a dir, l'activitat il.legal de fer-hi la matança, hagi desaparegut. El nostre Ajuntament continua permetent que s'hi mati il.legalment. La nova activitat, supòs que encara no regulada, que darrerament s'hi ha pogut descobrir, és la de convertir l'excorxador il.legal en un pàrking nocturn. De moment hi ha un únic usuari, que per tot el poble és conegut amb el nom de l'AMO DEL POBLE. Amb aquesta nova destinació d'aparcament nocturn supòs que l'Ajuntament podrà augmentar d'una manera més moderna els escassos ingressos atípics que té.

■ El cap de l'oposició de l'Ajuntament, com des de fa molt de temps es podia preveure i cansat d'estar a la banqueta dels reserves i no convocats, ha decidit passar a l'acció. Amb la repesca de l'únic

regidor del PDP, que sembla que fins ara havia desaparegut del mapa, i amb un estrany pacte amb el regidor del PSM, la moció de censura està servida. Es veu que les actuacions de l'actual majoria municipal han fet que les coses canviïn. De moment, per les informacions que tenc, només manca signar un acord i acabar de repartir les distintes àrees de poder entre els integrants de la nova i extranya majoria. Sembla, a la vista de la notícia, que el govern de la més que cadavèrica Unió Mallorquina té els dies comptats.

■ L'Ajuntament, no sé si ho sabeu, ha pujat les taxes de recollida de fems. Però vet aquí que des de fa ja bastant de temps que l'empresa que realitza aquest servei té molt que desitjar. Darrerament he sentit molts de veïns de la vila queixar-se sobre el tema de la recollida de fems. Per una banda, resulta que hi ha moltes de zones del poble on no es recollexen les bosses que els veïns deixen davant el portal; la gent no té més remei que dur-los al cap de cantó més pròxim, perquè si no tendrien les deixalles davant ca seva durant tota la vida, ja que aquests veïns tenen la mala sort que el camió dels fems no pot passar pels seus carrers perquè són massa estrets i els femeters no hi poden passar amb el camionarro que passen. D'altra banda, sé que com a mínim han tomat qualche tros de paret i han espenyat més d'un caire de les voreres del carrers. En poques paraules, un desastre. Crec que és ben hora que l'Ajuntament abans de pujar les taxes tengui molt esment del servei que es vol donar.

Joan Bauçà

AGENDA - GENER

Natalicis

Defuncions

Maria Gayà Galmés (21-9-1898 / 6-12-1989)

Noces

Àngel Menasalvas Ruiz - Maria Fontirroig Jaume (10-12-89)

Apotecaries de Guàrdia

Gener (Diumenges)

Dia 7: Petra
Dia 14: Sant Joan
Dia 21: Vilafranca
Dia 28: Petra

Benzineres

De dia i de nit:

Viñas (Manacor, cta. d'Artà)
Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

Diumenges:

Viñas (Manacor, cta. d'Artà)
Febrer (Manacor, cta. de Felanitx)
Marratxí (Inca, cta. de Palma)
Estelrich (Can Picafort, cta. d'Artà)
El Molinar (Palma, Ramonell Boix)
Prohema (Campos)

Festivitats del mes

Dia 1: Cap d'Any
Dia 6: Els Reis
Dia 17: Sant Antoni
Dia 20: Sant Sebastià
Dia 21: Santa Agnès

Esdeveniments del mes

Palma: Expotecauto
La Pobla: Festa de Sant Antoni (dia 16)
Palma: Festes de Sant Sebastià (de dia 15 a dia 25)

Signes del Zodíac

Àries: Aquest any nou serà propens perquè aconseguis molts de béns materials; per altra banda, tindràs problemes amb les persones més pròximes.

Taure: Els vicis t'atreuran desmesuradament, però ves amb compte sobretot amb les relacions amb l'altre sexe ja que et duran molts de maldecaps.

Bessons: Físicament estaràs molt afavorit, però el teu caràcter serà massa alterable, així i tot tindràs unes fructíferes relacions sentimentals.

Cranc: El teu esperit de superioritat et durà disgusts, però serà un bon any per als negocis i per als rollos.

Lleó: La salut serà el més dolent que tendràs, estaràs molt embadalit i voldràs evasions constants i intenses.

Verge: Favorabilitat en la feina, apassionat en l'amor i delicat en la salut.

Balança: Ves molt alerta, aquest any no serà el teu, cuida la salut especialment; prudència en l'amor.

Escorpió: Les teves aptituds brillaran encara que algunes siguin inútils; en la feina estaràs poc reflexiu i en l'amor pensa dues vegades el que faràs.

Sagitari: El teu caràcter agre et durà problemes, però els obstacles t'avaforiran; no siguis frívol/a.

Capricorní: La desconfiança i la independència en tots els camps et marcaran; les teves facultats seran valorades per qualcú.

Aquari: Estaràs actiu i emprenedor, però també reflexiu; no et convenen els viatges; l'amor serà el teu punt flac.

Peixos: Si ets comunicatiu tots els problemes es solucionaran; bon any per a la teva formació moral i espiritual.

Telèfons d'interès

Bombers: 55 00 80
Metge: 56 03 64 / 28 13 13 (Busca 1179)
Centre Sanitari: 52 63 11
ATS: 52 60 61
Ambulància Montuïri: 64 61 86
GESA: 55 41 11
Ajuntament: 52 60 03
Apotecaria: 52 62 52
Consell Insular: 72 15 05
Govern Balear: 46 34 50
Centre Meteorològic: 26 46 10
Guardia Civil: 56 00 27
OCB: 72 32 99
SIAC: 900-321 321

El Temps

| | |
|----------------------|-------------------|
| <i>Pluviometria:</i> | <i>G. Company</i> |
| Novembre: | 65'8 |
| Desembre: | dia 3: 2'0 |
| | dia 4: 14'6 |
| | dia 6: 0'7 |
| | dia 7: 0'2 |
| | dia 10: 0'7 |
| | total: 18'2 |

La Lluna

Nova de dia 1 a dia 4.
Creixent de dia 5 a dia 11.
Plena de dia 12 a dia 18.
Minvant de dia 19 a dia 26.
Nova dia 27 a dia 31.

Previsió del Temps

Les temperatures baixaran a principis de mes i el temps serà sec; a les darreries de mes plourà i es suavitzaran les temperatures.

Agenda Esportiva — Desembre

Futbol 3 Regional B (partits a Sant Joan)

Dia 7: Sant Joan - Vilafranca
Dia 21: Sant Joan - Altura

MOLTS D'ANYS



Felices Fiestas



Sugerencias en Oro